

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 416/2011-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti S., s. r. o., B., zastúpenej advokátom JUDr. R. A., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv zaručených čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 183/2009 zo 7. júna 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti S., s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. septembra 2011 doručená faxom a následne 21. septembra 2011 poštou doplnená sťažnosť obchodnej spoločnosti S., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpenej advokátom JUDr. R. A., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv zaručených čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave

(ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 183/2009 zo 7. júna 2011 (ďalej len „rozsudok zo 7. júna 2011“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ zverejnil 28. augusta 2007 v denníku Plus jeden deň článok s titulkom „Prilepší dcérinmu priateľovi?“ a s podtitulkom „S., ktorej šéfuje B., nakúpi za peniaze na dôchodky počítače“ (ďalej len „článok“) a ako jeho súčasť bola zverejnená fotografia Ing. P. T. (ďalej len „navrhovateľka“) a Ing. I. B. Navrhovateľka podala proti sťažovateľovi za zverejnenie článku na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) žalobu o ochranu osobnosti. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 40 C 17/2007 z 5. februára 2009 (ďalej len „rozsudok z 5. februára 2009“) zaviazal sťažovateľa uverejniť ospravedlnenie navrhovateľke a zaplatiť jej náhradu nemajetkovej ujmy v sume 16 596,37 € (500 000 Sk), ako aj náhradu jej trov konania.

Na základe odvolania podaného sťažovateľom v predmetnej veci rozhodoval krajský súd, ktorý rozsudkom zo 7. júna 2011 potvrdil rozsudok okresného súdu z 5. februára 2009 v časti výroku, ktorým bola sťažovateľovi uložená povinnosť uverejniť ospravedlnenie, a rozsudok, čo sa týka druhého výroku týkajúceho sa priznania nemajetkovej ujmy, zmenil tak, že navrhovateľkou uplatňovaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v plnom rozsahu zamietol.

Podľa sťažovateľa dospel okresný súd k nesprávnemu právnemu posúdeniu tejto veci z nasledujúcich dôvodov:

«a) Prvostupňový súd dospel k názoru, že žalobkyňa na rozdiel od jej matky nie je osobou verejného záujmu, podľa názoru Sťažovateľky je žalobkyňa osobou verejného záujmu nepriamo v situáciách, v ktorých ako dcéra ministerky stretáva a to už je jedno či v súkromí, alebo na verejnosti so šéfom Sociálnej poisťovne, ktorý je podriadený dozornej rade tohto orgánu, pričom tejto dozornej rado predsedá práve matka žalobkyne, ministerka vlády SR, takéto vzťahy sú odôvodnene predmetom verejného záujmu a žalobkyňa je povinná strpieť popisovanie týchto vzťahov a ich hodnotenie a to aj hodnotenie kritické, dvojzmyselné a vyvolávajúce pochybnosti o tom, či takýto nadštandardný vzťah „randenie po nociach“ či už za účelom vypravádzania alebo iným (a je pritom jedno či sa jedná

o intímny vzťah alebo vzťah priateľský) nezakladá aj vzťah klientelizmu alebo protekcionizmu, keďže žalobkyňa je nepriamo osobou verejného záujmu (podľa odbornej literatúry tzv. „relatívnou osobou verejného záujmu“) je povinná strpieť, že periodická tlač sa zaujíma, informuje o jej večerných stretnutiach so šéfom S. po viachodinových pracovných návštevách jej matky, ministerky vlády SR v jej súkromí, v jej domácnosti, pričom Ing. B. bol v tom čase nepochybne tiež osobou verejného záujmu, to nie je informácia o stretnutí dvoch ľudí, ktorí nie sú verejne činní a z ich vzťahu nevyplýva nič, čo by nemohlo verejnosť legitímne zaujímať,

b) Nesprávny je právny názor prvostupňového súdu, že článok má síce spravodajský charakter, avšak zverejnením podobizne žalobkyne prekračuje rámec spravodajskej licencie pokiaľ ide o osobu žalobkyne, pričom nesprávny je predovšetkým preto, že žalobkyňa je nepriamo (relatívnou) osobou verejného záujmu a navyše sa spravodajská licencia nevzťahuje len na osoby verejného záujmu, ale sa vzťahuje aj na iné osoby, ktoré sa zúčastňujú deja, ktorý sa spravodajsky zaznamenáva a to nielen hlavného deja, hlavných udalostí, ale aj dejov a udalostí súvisiacich,

c) Nesprávny je právny názor, že na poskytnutie zákonnej ochrany podľa § 13 Občianskeho zákonníka postačuje objektívna spôsobilosť zásahu ohroziť oprávnené záujmu objektu, adresáta zásahu, pretože opomína rozhodujúce kritérium a to je neoprávnenosť zásahu a tá v danom prípade, keď sa jedná o osobu verejného záujmu, aj keď nepriamo absentuje s ohľadom na jej vzťah k priamym osobám verejného záujmu a teda táto osoba musí strpieť aj inak „objektívne spôsobilé zásahy“ pokiaľ sledujú legitímny cieľ, v danom prípade spravodajstvo o správaní sa takých osôb: Stretávanie sa ministerky so šéfom Sociálnej poisťovne v súkromí jej rodinného domu na účel pracovných porád nemožno v žiadnom prípade považovať za transparentný výkon verejnej moci a naopak takýto výkon verejnej moci minimálne: vzbudzuje podozrenie z klientelizmu a protekčného správania sa pri výkone verejnej moci.

d) Nesprávny je aj právny názor, že celý Článok je neoprávneným zásahom nakoľko v Článku je uvedených množstvo viet, ktoré žalobkyňa ani v konaní nenapáda, a ktoré ani neoznačuje ako neoprávnený zásah do jej osobnostných práv.

e) V znení ospravedlnenia prvostupňový súd zdôrazňuje z obsahu Článku formuláciu: „že Ing. P. T. po večeroch „randí“ s I. B.“. Prvostupňový súd túto formuláciu použil

napriek tomu, že sa v Článku nevyskytuje toto slovné spojenie a v rámci Článku pod fotografiou žalobkyne s Ing. B. bol uverejnený text: „Randia po nociach“. Je síce pravdou, že fotograf videl túto dvojicu len v jeden večer, avšak redaktor, autor článku mohol z fotografickej dokumentácie oprávnene dôvodiť, že večerné líčenie trvajúce cca 20 minút nie je ojedinelým stretnutím zobrazených osôb a navyše v konaní sa preukázalo z výpovedí oboch osôb zobrazených na fotografii, že Ing. B. chodil na pracovné porady do bydliska ministerky pravidelne a pravidelne ho žalobkyňa odprevádzala po skončení týchto pracovných porád. Fotograf a ani redaktor takéto pracovné porady nemohol predpokladať, keďže nič také nie je pri transparentom výkone verejnej moci obvyklé a naopak museli oprávnene verejnosť upozorniť na nočné stretávanie sa šéfa Sociálnej poisťovne a dcéry ministerky v súkromí, nakoľko to navodzuje podozrenie z klientelizmu a protekcie, čo zdôraznil redaktor ironizujúc v záverečnej vete Článku...»

Sťažovateľ následne poukázal na závery krajského súdu uvedené v odôvodnení jeho rozsudku zo 7. júna 2011, ktorými vyhodnotil svoje skutkové zistenia týkajúce sa neoprávnenosti zásahu do práv navrhovateľky, a následne uviedol:

«Podľa názoru Sťažovateľky (v uznesení sa používa označenie sťažovateľ, pozn.) prvostupňový súd dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v otázke postavenia žalobkyne (navrhovateľky, pozn.) v spoločnosti pretože, žalobkyňa je osobou verejného záujmu nepriamo v situáciách, v ktorých sa ako dcéra ministerky stretáva a to už je jedno či v súkromí, alebo na verejnosti, so šéfom Sociálnej poisťovne, a. s. (inštitúcie ktorá spravuje miliardové hodnoty z verejných zdrojov, dôchodkových odvodov občanov tohto štátu), ktorý je podriadený dozornej rade tohto orgánu, pričom tejto dozornej rade predsedá práve matka žalobkyne, ministerka vlády SR, takéto vzťahy sú odôvodnene predmetom verejného záujmu a žalobkyňa, pokiaľ sa ich akýmkoľvek spôsobom zúčastňuje, je povinná strpieť popisovanie týchto vzťahov a ich hodnotenie a to aj hodnotenie kritické, dvojzmyselné a vyvolávajúce pochybnosti o tom, či takýto nadštandardný vzťah „randenie po nociach“ či už za účelom vyprevádzania alebo iným (a je pritom jedno či sa jedná o intímny vzťah alebo vzťah priateľský) nezakladá aj vzťah klientelizmu alebo protekcionizmu.»

Podľa sťažovateľa rozsudkom krajského súdu zo 7. júna 2011 bolo obmedzené jeho základné právo na slobodu prejavu vo väčšej miere než bolo nevyhnutné, čím došlo k porušeniu čl. 26 ods. 2 ústavy. Skutkové a právne závery krajského súdu v tejto veci považuje sťažovateľ „za zjavne neodôvodnené až arbitrárne, a preto z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a ako také majú za následok porušenie ústavného práva sťažovateľa na spravodlivý a nestranný proces podľa Článku 46 ods. (1) Ústavy“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že rozsudkom krajského súdu zo 7. júna 2011 došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 26 ods. 2 a 4, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy, zrušil uvedený rozsudok a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a zaviazal krajský súd nahradiť mu trovy právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V sťažnosti sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 2 a 4 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu zo 7. júna 2011. K porušeniu uvedených práv malo podľa sťažovateľa dôjsť v dôsledku toho, že

- navrhovateľka je „*relatívnou osobou verejného záujmu*“, ktorá je povinná záujem verejnosti o otázky verejného záujmu strpieť,

- ustálením nesprávneho právneho názoru krajským súdom, podľa ktorého článok má síce spravodajský charakter, avšak zverejnenie podobizne navrhovateľky prekračuje rámec spravodajskej licencie,

- v danom prípade nešlo o neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, a preto neboli splnené podmienky na poskytnutie ochrany podľa § 13 Občianskeho zákonníka,

- nesprávny je právny názor krajského súdu, že celým článkom došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv navrhovateľky, keďže obsahuje mnoho viet, ktoré navrhovateľka v konaní „*nenapáda*“,

- v rámci ospravedlnenia sťažovateľa navrhovateľke sa zdôrazňuje z obsahu článku veta, podľa ktorej navrhovateľka po večeroch „randí“ s Ing. I. B., ktorá sama osebe nebola súčasťou článku, avšak pod fotografiou uverejnenou v rámci článku bola uverejnená veta „*Randia po nociach*“, autor článku si z fotografickej dokumentácie k článku mohol oprávnene dôvodiť, že lúčenie navrhovateľky s Ing. I. B. nie je ojedinelým stretnutím, a musel oprávnene verejnost' upozorniť na nočné stretávanie sa so šéfom Sociálnej poisťovne a dcéry ministerky v súkromí, pretože to „*navodzuje podozrenie z klientelizmu a protekcie*“.

Sťažovateľ namietal právne posúdenie veci krajským súdom. Podľa jeho názoru v danom prípade vôbec k zásahu do základného práva navrhovateľky na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti a na ochranu mena nedošlo, pretože predmetný článok obsahoval informácie, ktorých nepravdivosť nebola v konaní preukázaná.

V prípadnom konflikte slobody prejavu na jednej strane (čl. 26 ods. 1 ústavy) a základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena na strane druhej (čl. 19 ods. 1 ústavy) mali konajúce súdy v okolnostiach jeho kauzy uprednostniť slobodu prejavu pred ochranou osobnosti navrhovateľky a zväžiť nevyhnutnosť opatrení prijatých na účely obmedzenia slobody prejavu. V tejto súvislosti sťažovateľ argumentoval aj poukazom na viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

Ústavný súd konštatuje, že konflikt dvoch už uvedených ústavou chránených hodnôt nie je možné vzhľadom na ich povahu vyriešiť normatívne, t. j. na všeobecnej úrovni pre každý jednotlivý prípad. Je tak úlohou orgánov aplikácie práva, predovšetkým všeobecných súdov, aby pri prerokovávaní konkrétneho sporu zisťovaním miery dôležitosti oboch v kolízii stojacich ústavných hodnôt dospeli k záveru o potrebe uprednostnenia jednej z nich. To korešponduje s už judikovaným názorom ústavného súdu, podľa ktorého všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 256/07). Ak záver všeobecných súdov plynúci z porovnávania

dvoch ústavou chránených hodnôt nie je arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený, a tak súčasne ústavne neudržateľný, nemá ústavný súd dôvod zasahovať doň. Ústavný súd totiž v zmysle svojej ustálenej judikatúry nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, s výnimkou ich arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti majúcej za následok porušenie základného práva (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

Podľa judikatúry ESLP, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanlivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takehoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné

osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb (vrátane navrhovateľa) alebo štátu (m. m. IV. ÚS 107/2010).

Rozsudkom krajského súdu zo 7. júna 2011 bol sčasti potvrdený rozsudok okresného súdu z 5. februára 2009 v napadnutých častiach v bodoch I, II a III, ktorými okresný súd rozhodol, že uverejneným článkom a zverejnením fotografie prislúchajúcej k tomuto článku došlo k neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľky, a zároveň sťažovateľovi uložil povinnosť uverejniť v denníku Plus jeden deň text ospravedlnenia navrhovateľke, sčasti bol uvedený rozsudok zmenený, keď v časti nemajetkovej ujmy výrok okresného súdu (bod IV rozsudku okresného súdu) zmenil tak, že návrh navrhovateľky v tejto časti zamietol, a v časti priznanej náhrady trov konania (bod VI rozsudku okresného súdu) zmenil tak, že žiadnemu z účastníkov konania náhradu trov prvostupňového ani odvolacieho konania nepriznal. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (m. m. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

V danom prípade išlo nepochybne o obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa na zákonomnom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie, ktoré sledovalo ochranu práva na súkromie, resp. práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Za týchto okolností bolo z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti namietaného rozsudku krajského súdu kľúčové posúdiť, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľa primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

Ústavný súd preto pristúpil k preskúmaniu proporcionality medzi zásahom do slobody prejavu sťažovateľa a ústavnými garanciami práva na súkromie navrhovateľky. Na ten účel, obdobne ako v iných porovnateľných prípadoch (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09), ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadani odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „*hovoril*“ (uverejnil informáciu).

1. KTO zásah do práva na ochranu osobnosti (práva na súkromie) vykonal

Z judikatúry ESLP vyplýva, že privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí novinárom a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. apríla 1995, sťažnosť č. 1594/90, alebo rozsudok ESLP Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999, sťažnosť č. 21980/93). Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru prehánania a provokácie (Perna c/a Taliansko). Ústavný súd akceptuje uvedený prístup ESLP, a to nielen z dôvodu jeho autority, ale hlavne z presvedčivosti jeho argumentácie. Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd ešte podotýka, že v predmetnej veci je sťažovateľ vydavateľom denníka Plus jeden deň, v ktorom bol inkriminovaný článok uverejnený. Sťažovateľ je v danom prípade teda „nositeľom“ slobody prejavu, a preto sa na neho vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť.

2. O KOM bol inkriminovaný článok a do koho osobnostnej sféry zasahoval

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa informácie uvedené v tlači týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú, resp. môžu zasahovať. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov. Na druhej strane ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje aj skutočnosť, že

poslaním tlače je nepochybne šíriť informácie a myšlienky o otázkach verejného záujmu, pričom zároveň je nespochybniteľným právom verejnosti takéto informácie prijímať (dostať).

Podľa sťažovateľa dospel krajský súd v rozsudku zo 7. júna 2011 k nesprávnemu záveru, keď navrhovateľku nepovažoval za osobu verejného záujmu, aj keď je „*osobou verejného záujmu nepriamo v situáciách, v ktorých sa ako dcéra ministerky stretáva a to už je jedno či v súkromí, alebo na verejnosti so šéfom Sociálnej poisťovne, ktorý je podriadený dozornej rade tohto orgánu, pričom tejto dozornej rade predsedá práve matka žalobkyne...*“.

Pri posudzovaní skutočnosti, či navrhovateľka patrí medzi osoby verejného záujmu, u ktorých je miera akceptovateľnosti kritiky vyššia než u bežných občanov, je potrebné vziať do úvahy, že sama nepatrí medzi osoby pôsobiace v politike či pútajúce na seba pozornosť médií, je však osobou blízkou osoby nepochybne verejne známej (matka navrhovateľky pôsobí vo verejnom živote) a rozoberanie niektorých otázok verejného záujmu súvisiacich priamo s činnosťou, resp. životom jej matky ako osoby vo verejnom živote je potrebné považovať za legitímnu realizáciu slobody prejavu, ktorú je navrhovateľka povinná strpieť. Na druhej strane je v tomto prípade potrebné zdôrazniť, že dokonca aj keď sú osoby známe verejnosti, informácie o súkromných aspektoch ich života musia prispievať k diskusii o problémoch vo verejnom záujme spoločnosti, teda bez verejného záujmu nie je daný dôvod zásahu do súkromia aj verejných osôb.

Po zvážení všetkých uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že navrhovateľku v čase zverejnenia predmetného článku nebolo možné považovať za osobu verejne známu, avšak v dôsledku blízkeho vzťahu s osobou verejne známou nepatrila ani do kategórie „bežný občan“, napriek tomu miera akceptovateľnosti kritiky u nej, resp. ochrany súkromia v dôsledku realizácie slobody prejavu, osobitne pri zverejňovaní informácií súkromného, resp. osobného charakteru, bola podstatne nižšia než u osoby verejného záujmu. Inkriminovaný článok sa nepochybne týkal navrhovateľky, vytváral obraz o jej súkromní, resp. o jej priateľských vzťahoch, navrhovateľka bola v ňom označená plným

menom, a preto bol uvedený článok aj podľa názoru ústavného súdu objektívne spôsobilý svojím obsahom vyvolať negatívny zásah do osobnostnej sféry navrhovateľky.

3. ČO bolo obsahom inkriminovaného článku

Pri posudzovaní proporcionality medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti sa ústavný súd zameril aj na obsah prejavu sťažovateľa, ktorý mal spôsobiť neprípustný zásah do osobnostných práv navrhovateľky.

Článok čitateľov informoval o navýšení rozpočtu Sociálnej poisťovne pre rok 2008 v záujme jej oddlženia o miliardu slovenských korún, o tom, akým spôsobom sa uvedené finančné prostriedky získajú a na aký účel budú využité, ako aj o zmene spôsobu rozhodovania o odmene riaditeľa Sociálnej poisťovne a jej maximálnej výške. Ústavný súd sa stotožňuje pri posúdení charakteru tohto článku s názorom všeobecných súdov rozhodujúcich v predmetnej veci, podľa ktorých mal článok spravodajský charakter. Zároveň je však potrebné povedať, že článok bol písaný jednoznačne v ironickom duchu, v ktorom jeho autor súčasne s podávanými informáciami týkajúcimi sa zmien vo fungovaní Sociálnej poisťovne poukazoval na možné uprednostňovanie, resp. preferovanie záujmov Sociálnej poisťovne, resp. jej aktuálneho riaditeľa, v dôsledku jeho dôverného vzťahu medzi ním a navrhovateľkou, s použitím výrazov „*randil s dcérou ministerky*“, „*podarilo sa nafotiť s ministerkinou dcérou v noci pri dôvernom rozhovore a po dlhom lúčení*“, ako aj ironickou poznámkou v závere článku „*Dúfajme teda, že sa šéfka rezortu práce nebude na jeho kvality pri odmeňovaní pýtať dcéry P.*“. Ironický tón celého článku bol navyše podčiarknutý aj zverejnenou fotografiou a pod ňou uverejneným textom „*Randia po nociach*“. Uvedená fotografia bolo vyhotovená tajne bez vedomia navrhovateľky v nočných hodinách v mieste jej bydliska pred jej domom.

Ústavný súd sa stotožňuje s právnym záverom súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci, podľa ktorého „... zverejnením článku a fotografie došlo k neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľky na ochranu osobnosti...“. Uvedený článok, ako aj spolu s ním zverejnená fotografia, za ktoré bol sťažovateľ zaviazaný ospravedlniť sa, neprípustne vypovedali o súkromnej sfére navrhovateľky, konkrétne o jej citovom živote, pričom

v článku prezentovaný úsudok o jej dôvernom vzťahu s Ing. I. B. nemal akúkoľvek väzbu na reálne skutkové okolnosti. Vzhľadom na rodinný stav popisovaných osôb článok vykresľoval obraz navrhovateľky vo verejnosti v nepriaznivom svetle a uverejnenie uvedených nepravdivých informácií spolu s uvedenou fotografiou stálo mimo legitímneho cieľa uvedeného článku.

Sťažovateľ v sťažnosti taktiež argumentoval, že k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv navrhovateľky nemohlo dôjsť celým článkom, pretože „v Článku je uvedených množstvo viet, ktoré žalobkyňa ani v konaní nenapáda, a ktoré ani neoznačuje ako neoprávnený zásah do jej osobnostných práv“.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že článok ako celok bol napísaný v dvoch vzájomne previazaných rovinách. Prvá súkromnoprávna rovina popisovala súkromie, resp. vzťah dvoch osôb. Cieľom druhej verejnoprávnej roviny tohto článku bolo upozorniť, v súvislosti so zmenami týkajúcimi sa financovania Sociálnej poisťovne a spôsobu odmeňovania jej riaditeľa, na možný klientelizmus založený na preferovaní osôb previazaných vzájomne blízkymi vzťahmi v súkromí. Predmetný článok končil hodnotiacim úsudkom, ktorý prepájal obe uvedené roviny popísané v článku ironickou poznámkou naznačujúcou možné preferovanie Ing. I. B. matkou navrhovateľky v dôsledku vzťahu navrhovateľky s ním. Z uvedeného vyplýva, že v danom prípade súkromnoprávna rovina článku, ktorá sa ukázala ako založená na nepravdivých informáciách, logicky nadväzovala na verejnoprávnu. Vzájomné prepojenie oboch rovín pri tvorbe hodnotiaceho úsudku v závere článku vylučovalo možnosť oddeliť výroky súkromnoprávnej povahy v článku ako tie, ktoré zasiahli do osobnostných práv navrhovateľky. Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd záver všeobecných súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci, podľa ktorého článok ako celok predstavuje zásah do osobnostných práv navrhovateľky, považuje za správny.

4. KDE bol inkriminovaný článok uverejnený

Užitočným kritériom pri posudzovaní zásahu do slobody prejavu je miesto zaznenia či uverejnenia sporných výrokov. Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia

distribuuje, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. Sporný článok bol uverejnený v denníku Plus jeden deň, ktorý má celoslovenskú pôsobnosť a vysoký náklad (cca 59 000 ks), nie však v televízii či v inom elektronickom médiu, ktoré treba z hľadiska tohto kritéria posudzovať prísnejšie.

V danom prípade je však nutné vnímať kritérium miesta zaznenia sporných výrokov v spojení s kritériom ich autora. Ak je ich autorom novinár, tak jeho privilegované postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta ich zaznenia (m. m. IV. ÚS 139/2010).

5. KEDY bol inkriminovaný článok uverejnený

Sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi poukázal na skutočnosť, že článok bol uverejnený v čase pôsobenia matky navrhovateľky na poste ministerky práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (od 4. júla 2006 do 8. júla 2010) s cieľom poukázať na zmeny vo financovaní Sociálnej poisťovne a jej riaditeľa. Škandalizovanie osoby navrhovateľky v uvedenom článku uvedením informácií o jej súkromnom živote bez relevantného skutkového základu, resp. nepravdivých informácií o súkromnom živote navrhovateľky sa však vymykalo ináč legitímnemu cieľu sledovanému uvedeným článkom, a to informovanie verejnosti o vynakladaní verejných prostriedkov, resp. financovaní Sociálnej poisťovne.

6. AKO boli informácie v inkriminovanom článku formulované

Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. júla 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001). Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnom prípade sú z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu

intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na závery rozsudku okresného súdu z 5. februára 2009, s ktorým sa ústavný súd zaoberal len v rozsahu, v ktorom na jeho odôvodnenie poukázal krajský súd v rozsudku zo 7. júna 2011, podľa ktorého *«Vyššie uvedenú formuláciu „randia po nociach“ súd teda vyhodnotil ako zverejnenie nepravdivého opisu skutkového deja. Aj v prípade, ak by súd odhliadol od použitého nedokonavého vidu slovesa „randiť“ v napadnutej formulácii a plne by prihliadol na argumentáciu odporcu ohľadom jazykového výkladu uvedeného slova je potrebné podotknúť, že opísanie skutkového deja spôsobom, ktorý čitateľovi neumožňuje z opisu deja urobiť si vlastný hodnotiaci úsudok, nemožno považovať za pravdivé. Uvedenie neúplného, resp. nepresného skutkového deja má potom za následok, že tento skutkový dej nebol opísaný pravdivo, a teda nie je pravdou. Ak potom na základe nepravdivého opisu skutkových okolností pisateľ článku vyjadril svoj hodnotiaci úsudok o skutočnostiach, ktorý môže zasiahnuť do práv chránených ustanovením § 11 a nasl. OZ, ide o úsudok ktorý neumožňuje čitateľovi urobiť si vlastný úsudok o veci vychádzajúci z pravdivých skutočnosti a môže mať preto za následok aj skreslenie hodnotiaceho úsudku čitateľom. (14/2001 ZSP).*

Súd je toho názoru, že je nutné rešpektovať určité špecifiká bežnej periodickej tlače, určenej pre informovanie najširšej verejnosti, ktorá v určitých prípadoch musí – predovšetkým s ohľadom na rozsah jednotlivých príspevkov a čitateľský záujem – pristupovať k určitým zjednodušeniam (či skresleniam), a nie je možné bez ďalšieho tvrdiť, že každé zjednodušenie, či skreslenie musí nevyhnutne viesť k zásahu do osobnostných práv dotknutej osoby. Možno pripustiť určitú mieru zveličovania, ironizovania, či použitia relatívne ostrejších výrazov, ktoré by mohli byť za iných okolností považované za urážlivé. Táto miera je však limitovaná skutkovými okolnosťami uvedenými v článku, ktoré použitie týchto prostriedkov či výrazov umožňujú, t. z. musí mať základ v skutkovom deji, z ktorého vychádza. A hoci nie je možné trvať na absolútnej presnosti skutkových tvrdení a jednoznačnosti hodnotiacich úsudkov a klásť tak na novinárov vo svojich dôsledkoch nesplniteľné nároky, je nevyhnutné sledovať, aby celkové vyznenie určitej informácie zodpovedalo pravde, čo v danom prípade podľa názoru súdu nebolo napísané.

Napriek tvrdeniu vypočutého svedka Mgr. Karvaša – autora článku, ktorý poslednú vetu článku „Dúfajme teda, že sa šéfka rezortu práce nebude na jeho (rozumej B.) kvality pri odmeňovaní pýtať dcéry P.“ vysvetľoval tak, že mal samozrejme na mysli odborné a komunikačné kvality, o ktorých by navrhovateľka ako priateľka p. B. mohla vedieť, je súd toho názoru, že vydavateľ zodpovedá za dvojzmyselnosť možného výkladu uvedenej vety, ktorá v kontexte so zverejnenou fotografiou a jej sprievodným textom, evokujúcim bližší, intímny charakter vzťahu navrhovateľky a Ivana B., má jednoznačne vo vzťahu k navrhovateľke difamujúci charakter a bola spôsobilá zasiahnuť do práva na ochranu jej cti a dôstojnosti.

V tejto súvislosti ako i v súvislosti s výpoveďou autora článku je však potrebné uviesť, že samotný charakter článku i súd považoval predovšetkým za spravodajský, týkajúci sa najmä osoby I. B., v tom čase riaditeľa Sociálnej poisťovne, ako osoby verejného záujmu, písaný za účelom informovania občanov, ktorí majú právo byť informovaný o spôsobe nakladania s verejnými financiami. Gro článku malo i podľa názoru súdu vecný charakter a boli v ňom uvedené fakty. Posledná veta článku „Dúfajme teda, že sa šéfka rezortu práce, nebude na jeho (rozumej B.) kvality pri odmeňovaní pýtať dcéry P.“, ktorú je možné považovať za hodnotiaci úsudok, však vybočovala z hraníc potrebných na dosiahnutie spravodajského cieľa a zanechávala dehonestujúci dojem. Súd uvedenú formuláciu považoval za neprimeranú čo do obsahu i formy ako i bez vecného základu, z ktorého je nutné vychádzať pri snahe o dosiahnutie informačných cieľov...

Úlohou odporcu ako vydavateľa, zodpovedajúceho za obsah vydania periodickej tlače podľa § 10 ods. 1 a § 16 ods. 3 zákona č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch v platnom znení bolo, aby pred publikáciou takýto hodnotiaci úsudok posúdil a zhodnotil, či jeho zverejnením môže zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti navrhovateľky, teda či jeho zverejnením môže zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti navrhovateľky, teda či týmto zverejnením mohlo dôjsť k zníženiu jej vážnosti, cti a dôstojnosti v očiach značného množstva čitateľov...

Súd mal za to, že zverejnením fotografie súkromného charakteru a neprimeraného hodnotiaceho úsudku v poslednej vete článku bol v danom prípade zo strany odporcu prekročený i prípustný rámec spravodajskej licencie. Odporca sa v tejto súvislosti nemôže

dovolať ani toho, že autor článku konal v dobrej viere, zverejnil údaje, ktoré boli už zverejnené v iných periodikách, ani že dodržiaval novinársku etiku.

Sloboda prejavu nemôže byť bezbrehá. Novinárska etika stanovuje jej hranice. Ak by súd neuznal právo na ochranu osobnosti navrhovateľky, znamenalo by to, že jednému právu, t. z. právu na informácie, by bola bezdôvodne daná prednosť pred právom iným - právom na ochranu osobnosti a súkromného života.»

S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že sa stotožňuje so záverom, ku ktorému súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci dospeli, podľa ktorého boli v článku zverejnené nepravdivé skutkové tvrdenia, na základe ktorých následne autor v článku dospel k hodnotovému súdu, nemajúcemu relevantný vecný základ, a preto zverejnením uvedeného článku došlo k porušeniu práva na ochranu osobnosti navrhovateľky.

S ohľadom na uvedené ústavný súd v závere konštatuje, že v posudzovanej veci sťažovateľ, ktorý má ako vydavateľ denníka Plus jeden deň pri ochrane slobody prejavu v zmysle judikatúry ESĽP i ústavného súdu privilegované postavenie, uverejnil v tomto periodiku článok, ktorý sa týkal legitímnych otázok verejného záujmu – otázky využívania verejných financií. Ústavný súd rovnako ako judikatúra ESĽP nepopiera právo novinára dopustiť sa aj určitého zjednodušenia, či dokonca nepresnosti, avšak za súčasného rešpektovania zásady, že uverejnenie informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam (porovnaj k tomu napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 156/99). Táto zásada však v uvedenom prípade zo strany sťažovateľa dodržaná nebola.

Za daných okolností možno podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovať záver krajského súdu, že pri konflikte slobody prejavu a práva na ochranu osobnosti bolo v danom prípade potrebné uprednostniť ochranu práva na ochranu osobnosti navrhovateľky, t. j. že sťažovateľ uverejnením uvedeného článku prekročil ústavou mu garantovanú slobodu prejavu a neprípustným spôsobom zasiahol do osobnostných práv navrhovateľky.

Obsah odôvodnenia rozsudku krajského súdu zo 7. júna 2011 z pohľadu námietok sťažovateľa týkajúcich sa jeho arbitrárnosti v časti, v ktorej potvrdil rozsudok okresného súdu z 5. februára 2009, je podľa ústavného súdu možné považovať za zrozumiteľný a jasný, plne rešpektujúci požiadavky čl. 46 ods. 1 ústavy, krajský súd sa v ňom vysporiadal so všetkými zásadnými otázkami podstatnými pre rozhodnutie o existencii zásahu, ako aj s obranou sťažovateľa ústavne dostatočne konformným spôsobom.

Na základe už uvedených skutočností ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd vychádzajúc z § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde a s poukazom na svoju striktnú viazanosť petitom sťažnosti sa musel zaoberať uvedenou sťažnosťou v celom v nej vymedzenom rozsahu. V danom prípade sa sťažovateľ domáhal ústavnej ochrany svojich práv, k porušeniu ktorých malo dôjsť rozsudkom krajského súdu zo 7. júna 2011, t.j. aj výrokmi tohto rozsudku, ktorými bolo rozhodnuté v prospech sťažovateľa, a vzhľadom na to tu v čase predbežného prerokovania jeho sťažnosti chýba možnosť bezprostredného a trvajúceho zásahu, ktorý by mohol mať akýkoľvek vplyv na jeho (procesnú) pozíciu.

Ústavný súd na základe uvedeného po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 uvedeného zákona ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2011